Stockholms läns landsting

Landstingsrådsberedningen

SKRIVELSE
2015-10-14

LS 2015-0844

Landstingsstyrelsen

En digital agenda för Stockholms län

Föredragande landstingsråd: Daniel Forslund

Ärendebeskrivning

Förslag om att godkänna en digital agenda för Stockholms län, som är en gemensam digital agenda framtagen av Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholms läns landsting och Kommunförbundet Stockholms Län.

Förslag till beslut

Landstingsrådsberedningen föreslår landstingsstyrelsen besluta

att godkänna den digitala agendan för Stockholms län

att ge landstingsdirektören i uppdrag att senast under mars månad 2016 redovisa en projekt- och aktivitetsplan som stödjer genomförandet av den digitala agendan för Stockholms län.

Landstingsrådsberedningens motivering

Sverige ska bli bäst i världen på att tillvarata digitaliseringens möjligheter – det målet antog regeringen 2011 och det har även bekräftats av länsstyrelsen i Stockholms län, KSL och Stockholms läns landsting i en gemensam avsiktsförklaring år 2013.

Som ett led i att uppnå detta mål har en digital agenda för Stockholms län arbetats fram. Agendan ska bidra till att invånare, näringsliv och offentlig sektor bättre kan ta vara på digitaliseringens möjligheter, att skapa en regional samsyn kring IT-politiska mål och prioriteringar samt att driva på den digitala utvecklingen i Stockholms län. Den digitala agendan blir en viktig del i att uppfylla landstingets mål om att vara ledande i e-hälsoutvecklingen i Sverige, och genomförandet av agendan kommer att kopplas till den nya samlade strategin för innovation och digitalisering som landstinget avser ta fram.

För att nå målet är det angeläget att IT-verktyg från början utformas så att de är användarvänliga för alla, oavsett funktionsvariation. Patient- och handikapporganisationer är en viktig samarbetspartner och bör göras delaktiga i arbetet med att verkställa agendan.

På flera områden ligger Stockholms län väl till. Till exempel har 76 procent av befolkningen tillgång till trådlöst bredband med hög kapacitet, jämfört med 54 procent i riket. Samtidigt finns stora skillnader mellan regionens landsbygds- och tätortsområden. I den digitala agendans målbild ingår att samtliga invånare och företag har tillgång till snabbt bredband.

Bland de andra frågor som lyfts fram i agendan kan nämnas att utveckla den digitala kompetensen, såväl inom arbetslivet som för privatpersoner. Här är skolor och arbetsgivare viktiga samarbetspartner. Den offentliga sektorn har ett stort ansvar såsom beställare av varor och tjänster – rätt använda kan offentliga upphandlingar driva på den digitala utvecklingen och främja regionens innovations- och konkurrenskraft.

Det finns en bred uppslutning bakom den digitala agendan och det är angeläget att landstinget bidrar till att den blir genomförd. Landstingsdirektören bör därför få i uppdrag att senast under mars månad 2016 redovisa en projekt- och aktivitetsplan som stödjer genomförandet av den digitala agendan för Stockholms län.

Beslutsunderlag

Arbetsutskottets protokollsutdrag den 6 oktober 2015
Innovationsberedningens protokollsutdrag den 1 oktober 2015
Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 9 september 2015
En digital agenda för Stockholms län

Torbjörn Rosdahl

Daniel Forslund

Carl Rydingstam

§ 81
En digital agenda för Stockholms län
LS 2015-0844

Ärendebeskrivning

Förslag om att godkänna en digital agenda för Stockholms län, som är en gemensam digital agenda framtagen av Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholms läns landsting och Kommunförbundet Stockholms Län.

Beslutsunderlag

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 9 september 2015
En digital agenda för Stockholms län
Protokollsutdrag från Innovationsberedningen den 1 oktober 2015.

Arbetsutskottets beslut

I enlighet med Innovationsberedningens förslag beslutar Arbetsutskottet föreslå landstingsstyrelsen besluta

att godkänna den digitala agendan för Stockholms län

att ge landstingsdirektören i uppdrag att senast under mars månad 2016 redovisa en projekt- och aktivitetsplan som stödjer genomförandet av den digitala agendan för Stockholms län.

Yttrande till protokollet

Håkan Jörnehed (V) lämnar ett ersättaryttrande till protokollet (bilaga)

Beslutsexpediering:
Landstingsstyrelsen
Akt

§81

Stockholms läns landsting

LANDSTINGSSTYRELSENS
ARBETSUTSKOTT
Vänsterpartiet

ERSÄTTARYTTRANDE
2015-10-06

Ls 2015-0844

En digital agenda för Stockholms län

Vänsterpartiet ser positivt på arbetet med en digital agenda för Stockholms län, med det uttalade målet att bli bäst på att tillvarata digitaliseringens möjligheter. En nödvändig strategi för att nå målet är att IT-verktyg från början utformas så att de är användarvänliga för alla, oavsett funktionsvariation. Patient- och handikapporganisationer är en viktig samarbetspartner och bör göras delaktiga i arbetet med att verkställa agendan.

§ 49
En digital agenda för Stockholms län
LS 2015-0844

Beslutsunderlag
Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 9 september 2015
En digital agenda för Stockholms län

Förslag och yrkande
S-ledamöternas tilläggsförslag att beredningen beslutar *att* uppdra åt landstingsdirektören att senast under mars månad redovisa en projekt- och aktivitetsplan som stödjer genomförandet av den digitala agendan för Stockholms län

Proposition
Ordförande frågar om beredningen bifaller i förslaget i landstingsdirektörens tjänsteutlåtande med tillägg av S-ledamöterna och finner frågan med ja besvarad.

Innovationsberedningens beslut

Innovationsberedningen beslutar att föreslå arbetsutskottet föreslå landstingsstyrelsen besluta

att godkänna den digitala agendan för Stockholms län

att ge landstingsdirektören i uppdrag att senast under mars månad redovisa en projekt- och aktivitetsplan som stödjer genomförandet av den digitala agendan för Stockholms län

Exp
Arbetsutskottet
Akten

Landstingsstyrelsens förvaltning
Strategisk IT i SLL

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2015-09-09

LS 2015-0844

Handläggare:
Susanne Bayard

Ankom
Stockholms läns landsting
2015 -09- 15
Dnr. LS 2015-0844
Rokel VII

Landstingsstyrelsens
innovationsberedning

En digital agenda för Stockholms län

Ärendebeskrivning

Förslag om att godkänna en digital agenda för Stockholms län, som är en gemensam digital agenda framtagen av Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholms läns landsting och Kommunförbundet Stockholms Län.

Beslutsunderlag

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 9 september 2015
En digital agenda för Stockholms län

Förslag till beslut

Innovationsberedningen föreslår arbetsutskottet föreslå landstingsstyrelsen besluta

att godkänna den digitala agendan för Stockholms län.

Förvaltningens förslag och motivering

Sammanfattning
Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholms läns landsting och Kommunförbundet Stockholms Län har tagit fram förslag på en gemensam digital agenda. Den regionala digitala agendan ska bidra till att skapa förutsättningar för invånare, näringsliv och offentlig sektor att ta till sig av de möjligheter som kommer med en ökad digitalisering. Den ska bidra till en regional samsyn kring it-politiska utmaningar, mål och prioriteringar och den ska ha ett tydligt fokus på en hållbar och nivåhöjande digital utveckling i Stockholms län.

Bakgrund
Regeringen presenterade i oktober 2011 It i människans tjänst – en digital agenda för Sverige. Agendan är en sammanhållen strategi och ett verktyg för att samordna åtgärder inom it-området. Det it-politiska målet är att

Sverige ska bli bäst i världen på att tillvarata digitaliseringens möjligheter. Den digitala agendan har en bred ansats och omfattar områden som till exempel säkerhet, infrastruktur, kompetensförsörjning, användbarhet, entreprenörskap och innovation.

Samtliga 21 län i Sverige har undertecknat en avsiktsförklaring att ta fram regionala digitala agendor. Den 13 februari 2013 undertecknade Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholms läns landsting och Kommunförbundet Stockholms Län en avsiktsförklaring som konstaterar att alla parter delar målet att Sverige ska bli bäst i världen på att tillvarata digitaliseringens möjligheter, samt att parterna i bred samverkan ska ta fram en regional digital agenda för Stockholms län, LS 1301-0117.

En arbetsgrupp och styrgrupp tillsattes inom ramen för det regionala samarbetet som Kommunförbundet Stockholms Län är värdorganisation för. Stockholms läns landsting har deltagit i såväl arbetsgrupp som styrgrupp. Den digitala agendan för Stockholms län ska:
• Bidra till att skapa förutsättningar för invånare, näringsliv och offentlig sektor att ta till sig av de möjligheter som kommer med en ökad digitalisering.
• Bidra till en regional samsyn kring it-politiska utmaningar, mål och prioriteringar.
• Ha ett tydligt fokus på en hållbar och nivåhöjande digital utveckling i Stockholms län.

Styrgruppen beslutade att godkänna den regionala agendan den 6 maj 2015.

Länsstyrelsen i Stockholms län och Kommunförbundet Stockholms Län har beslutat att godkänna den digitala agendan för Stockholms län.

Överväganden
Syftet med den regionala digitala agendan är att ge strategisk vägledning kring prioriteringar för regionens offentliga aktörer i det fortsatta utvecklingsarbetet samt bidra till att Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholms läns landsting och Kommunförbundet Stockholms Län tar till sig av de möjligheter som kommer med en ökad digitalisering. Den regionala digitala agendan ska därmed ses som ett övergripande måldokument.

Den regionala digitala agendan gäller under perioden 2015–2020 med en utblick bortom denna period. Därför benämns målbilderna 2020+. Nya och kompletterande perspektiv ska dock kunna övervägas fortlöpande. De

prioriterade insatserna kommer med all sannolikhet att behöva revideras årligen.

Den regionala digitala agendan för Stockholms län innehåller fyra fokusområden. Den digitala infrastrukturen, den digitala kompetensen, den digitala marknaden och den digitala offentliga sektorn. Inom varje fokusområde beskrivs nuläge, möjligheter och utmaningar samt de prioriterade insatser som behöver hanteras. Detta utifrån tre målgruppers perspektiv: invånaren, näringslivet och offentlig sektor. Med "invånaren" avses i detta sammanhang personer som bor eller arbetar i länet. Inom vart och ett av dessa fokusområden förväntas strategier, mål och handlingsplaner utformas, genomföras och utvärderas av berörda parter.

För att möta de utmaningar som hälso- och sjukvården och den kommunala omsorgen står inför, med ökande behov av vård- och omsorgsinsatser och en åldrande befolkning, är digitalisering en grundförutsättning. Under de närmaste åren ska landstingets utvecklingsplan för framtidens hälso- och sjukvård genomföras. Planen innebär att allt mer vård kommer att ske i nätverkssjukvård i hemmen, vilket förutsätter att digitalt verksamhetsstöd finns integrerat i vården. En sammanhållen vård och omsorg i hemmet kommer att ställa förändrade krav på samverkan mellan landstinget, länets kommuner och privata aktörer. Vård och omsorg är en informationsintensiv sektor där tillgång till rätt information vid rätt plats och rätt tillfälle är avgörande. Det handlar om att personalen ska ha stöd i det personliga mötet med patienter och brukare. Det digitala stödet behöver vara mobilt och tillgängligt. Invånarna ska ha möjlighet till delaktighet och ökad information om sin hälsa och vård. En väl fungerande informationsförsörjning mellan vårdens aktörer, invånare och it-system är en förutsättning. Detta bidrar till fördelar som självständighet, trygghet, aktivitet, delaktighet och valfrihet för invånarna

Kommunförbundet Stockholms Län föreslås vara värdorganisation för arbetet med den regionala agendan. Arbetet föreslås finansieras gemensamt av de tre signatärerna; Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholms läns landsting och Kommunförbundet Stockholms Län. Utgångspunkten är att arbetet drivs som ett pilotprojekt under tre år. Kommunförbundet Stockholms län föreslås tillsätta projekt-/programledare och i styrgruppen för det regionala samarbetet deltar Stockholms läns landsting med två representanter.

Genomförandet kommer att konkretiseras i handlingsprogram under hösten 2015, där insatser kopplas till respektive fokusområde.

Handlingsprogrammen kommer att innehålla såväl pågående som nya satsningar, nulägesbeskrivningar av varje insatsområde och beskrivningar av åtaganden i Stockholmsregionen.

Ansvariga för respektive insats kan vara olika regionala aktörer, men länets kommuner och landstinget har en viktig roll för agendans genomförande. En samordningsgrupp ska bildas som ska verka för att de prioriterade insatserna genomförs och svara för en fortsatt omvärldsbevakning. I samordningsgruppen ingår kontaktpersoner från Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholms läns landsting och Kommunförbundet Stockholms Län. Arbetet i samordningsgruppen bör ledas av Kommunförbundet Stockholms Läns tillsatta projekt-/programledare, som i sin tur rapporterar till styrgruppen. Agendan kommer att följas upp årligen och fortlöpande sammanfattas i lägesbeskrivningar.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet

Det finns i dagsläget ingen total beräkning eller budget för realiseringen av den digitala agendan. Enligt en överenskommelse ska dock Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholms läns landsting och Kommunförbundet Stockholms Län dela på kostnaden för en projekt-/programgramledare. För Stockholms läns landsting innebär detta en kostnad på 350 000 kronor per år under tre år med start 2015. Kostnaden ryms inom befintlig budget.

Miljökonsekvenser av beslutet

I enlighet med landstingets Miljöpolitiska program 2012-2016 har hänsyn till miljön beaktats och slutsatsen är att det inte är relevant med en miljökonsekvensbedömning i detta ärende.

Toivo Heinsoo
Landstingsdirektör

Anders Nyström
Direktör Strategisk IT i SLL

En digital agenda för Stockholms län

2015-05-06

Innehåll

Innehåll 1

Bakgrund 3
- **Den digitala regionala agendan** 3
- **Den digitala agendan för Europa** 3
- **IT i människans tjänst – en digital agenda för Sverige** 3
- **RUFS 2010 och prioriteringar i det regionala tillväxtarbetet** 4
  - RUFS 2010 4
  - Prioriteringar i det regionala tillväxtarbetet 4

Syfte och avgränsningar 6

Fokusområden 7

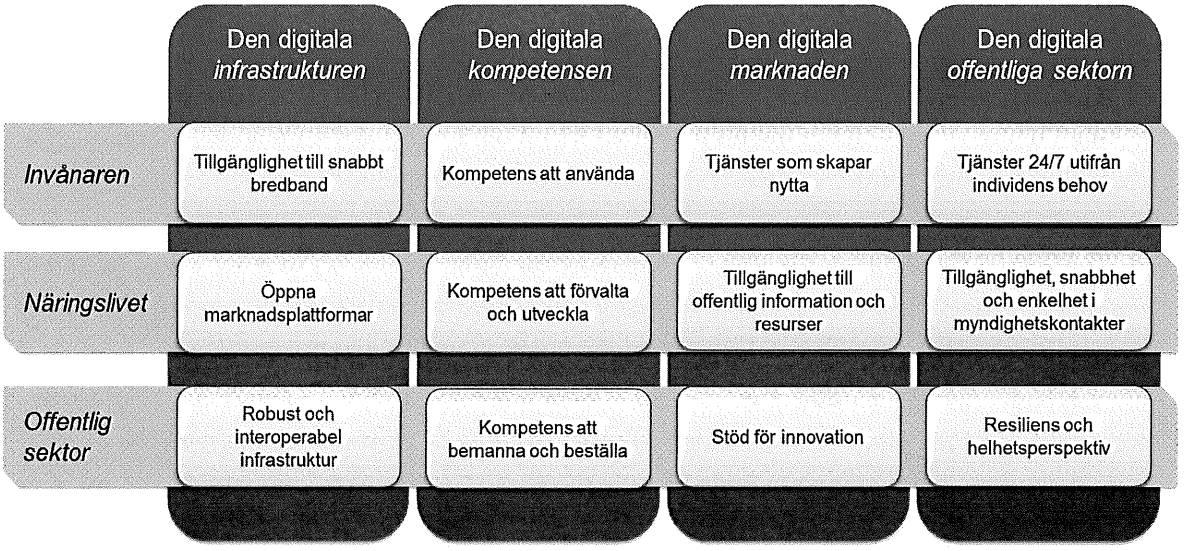
Den digitala infrastrukturen 8
- **Den digitala infrastrukturens förutsättningar och potential** 8
  - Trådbundet bredbandsnät 8
  - Trådlöst bredbandsnät 9
  - Digital samverkan 9
- **Målbild 2020+** 11

Den digitala kompetensen 12
- **Den digitala kompetensens förutsättningar och potential** 12
  - Digital kompetens i privatlivet 12
  - Skolan och den digitala kompetensen 13
  - Digital kompetensförsörjning 13
  - Digital kompetens i arbetslivet 14
  - Beställarkompetens 14
- **Målbild 2020+** 14

Den digitala marknaden 15
- **Den digitala marknadens förutsättningar och potential** 15
  - Behovsdriven utveckling 15
  - Öppen data 15
  - Utvecklingsarenor och testbäddar 16
  - Innovation och förnyelseförmåga 16
- **Målbild 2020+** 16

Den digitala offentliga sektorn 17
  - eHälsa 18
- **Målbild 2020+** 19

Samlad målbild 2020+ 20

..... 20
Invånaren..... 20
Företagen 21
Offentlig sektor 21
Genomförande och uppföljning 22
Källförteckning 23
Ord & begrepp..... 25

Bakgrund

Den digitala regionala agendan

Den 13 februari 2013 undertecknade Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholms läns landsting och Kommunförbundet Stockholms län en avsiktsförklaring som innebär att vi delar målet om att Sverige ska bli bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter samt att vi i bred samverkan ska ta fram en regional digital agenda för Stockholms län.

En arbetsgrupp och styrgrupp under ledning av IT-forum vid KSL tillsattes. Det beslutades att den digitala regionala agendan ska:

- bidra till att skapa förutsättningar för invånare, näringsliv och offentlig sektor att ta till sig av de möjligheter som kommer med en ökad digitalisering.
- bidra till en regional samsyn kring it-politiska utmaningar, mål och prioriteringar.
- ha ett tydligt fokus på en hållbar och nivåhöjande digital utveckling i Stockholms län.

De bakomliggande strategierna för den regionala digitala agendan för Stockholms län är:

- En digital agenda för Europa[1]
- It i människans tjänst – en digital agenda för Sverige[2]
- RUFS 2010[3]
- Prioriteringar i det regionala tillväxtarbetet[4]

Den digitala agendan för Europa

EU-kommissionens förslag till ny ekonomisk strategi lanserades i mars 2010. Den digitala agendan för Europa är ett av sju flaggskeppsinitiativ inom ramen för denna strategi.
Det övergripande syftet med den digitala agendan för Europa är att:

"... uppnå varaktiga ekonomiska och sociala vinster från en digital inre marknad, baserat på snabbt och ultrasnabbt internet och interoperabla tillämpningar."

IT i människans tjänst - en digital agenda för Sverige

Den 29 september 2011 beslutade regeringen om en strategi för it-politiken, it i människans tjänst – en digital agenda för Sverige. För att möta de utmaningar som finns både internationellt och nationellt vill regeringen ta till vara de möjligheter som digitaliseringen ger. Målet för it-politiken är att Sverige ska bli bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter.

Den digitala agendan för Sverige innehåller fyra strategiska områden:

1. Lätt och säkert att använda
2. Tjänster som skapar nytta
3. Det behövs infrastruktur
4. It:s roll för samhällsutvecklingen

[1] En digital agenda för Europa, Europeiska kommissionen (2010)
[2] IT i människans tjänst - Digital Agenda för Sverige, Näringsdepartementet (2011)
[3] RUFS 2010, Stockholms läns landsting (2009)
[4] Prioriteringar i det regionala tillväxtarbetet, Länsstyrelsen i Stockholms län (2011)

Under de strategiska områdena har regeringen identifierat 22 sakområden samt ett antal förslag på insatser för att uppnå det it-politiska målet.

För att regeringens it-politik ska kunna förverkligas behöver den nationella digitala agendan omvandlas till regionala digitala agendor anpassade till de förutsättningar som råder.

RUFS 2010 och prioriteringar i det regionala tillväxtarbetet

RUFS 2010

Länsstyrelsen har antagit ett regionalt utvecklingsprogram för Stockholms län, RUP. RUP är integrerat med den regionala utvecklingsplanen för Stockholms län – RUFS 2010. RUFS 2010 är därmed ett samlat och övergripande mål- och strategidokument kring såväl utvecklingsfrågor som geografiska aspekter. Det är ett långsiktigt underlag för kommande program och åtgärder och ligger till grund för det regionala utvecklingsarbetet. Det regionala utvecklingsprogrammet följs varje år upp av Länsstyrelsen och rapporteras till regeringen.

RUFS 2010 gäller till och med augusti 2016. Ett arbete med att ta fram en ny regionplan har påbörjats.

Prioriteringar i det regionala tillväxtarbetet

I december 2011 redovisade Länsstyrelsen till regeringen de prioriteringar som ligger till grund för länets tillväxtarbete under tiden 2014–2020. Beskrivna utmaningar i RUFS 2010 var grunden för dessa prioriteringar. Stockholms läns landstings utskott för tillväxt och regionplanering, styrelsen för Kommunförbundet Stockholms Län, Strukturfondspartnerskapet i Stockholms län samt kommunstyrelsen i Stockholms stad har fattat beslut om att stå bakom prioriteringarna.

Storstadsfrågorna lyfts fram som viktiga. Dessa ska ha en tydlig och prioriterad roll i det regionala tillväxtarbetet och i den framtida sammanhållningspolitiken. För att stärka Stockholmsregionens konkurrenskraft har fem områden identifierats som särskilt viktiga.

Innovationskraft. I Stockholmsregionen fordras särskilt satsningar på forsknings- och innovationsinfrastruktur, affärsutveckling och riskkapital samt innovationsupphandling. Genom antagandet av den regionala innovationsstrategin hamnar ytterligare två områden i fokus: tvärvetenskap och global attraktivitet.

Arbetsmarknad och kompetensförsörjning. Inom området lyfts särskilt betydelsen av att stimulera entreprenörskap och befintligt företagande, öka sysselsättningen genom att ta till vara på kompetensen samt främja kompetensförsörjning och matchningen mellan utbildningssystem och arbetsmarknad.

Infrastruktur. Inom detta område är det viktigt att skapa tillförlitlighet i transportsystemet genom satsningar och underhåll inom bland annat transportinfrastrukturen, vatten och avlopp, samt öka effektiviteten genom förbättrad samordning mellan de olika delarna i transportsystemet.

Bostäder. Bostadsbyggandet behöver öka och regionen behöver ett varierat bostadsbestånd för att möjliggöra en väl fungerande bostadsmarknad för alla grupper i samhället. Det befintliga beståndet behöver effektiviseras vad gäller energianvändning och yteffektivitet.

Energi och klimat. Området syftar särskilt till att stimulera innovativa miljöer för strategisk utveckling och kommersialisering av miljöteknik, effektivisera energianvändningen, samt att säkra Mälaren som dricksvattentäkt, transportled, naturmiljö och landskapselement.

Syfte och avgränsningar

Ledorden för den regionala agendan för Stockholms län är ökad samsyn och digitalt samarbete. Agendan förväntas skapa en röd linje mellan:

- politiska mål och viljeinriktningar
- de möjligheter som ökad samverkan och användning av informations- och kommunikationsteknik kan innebära
- de särskilda utmaningar som Stockholmsregionen har att hantera.

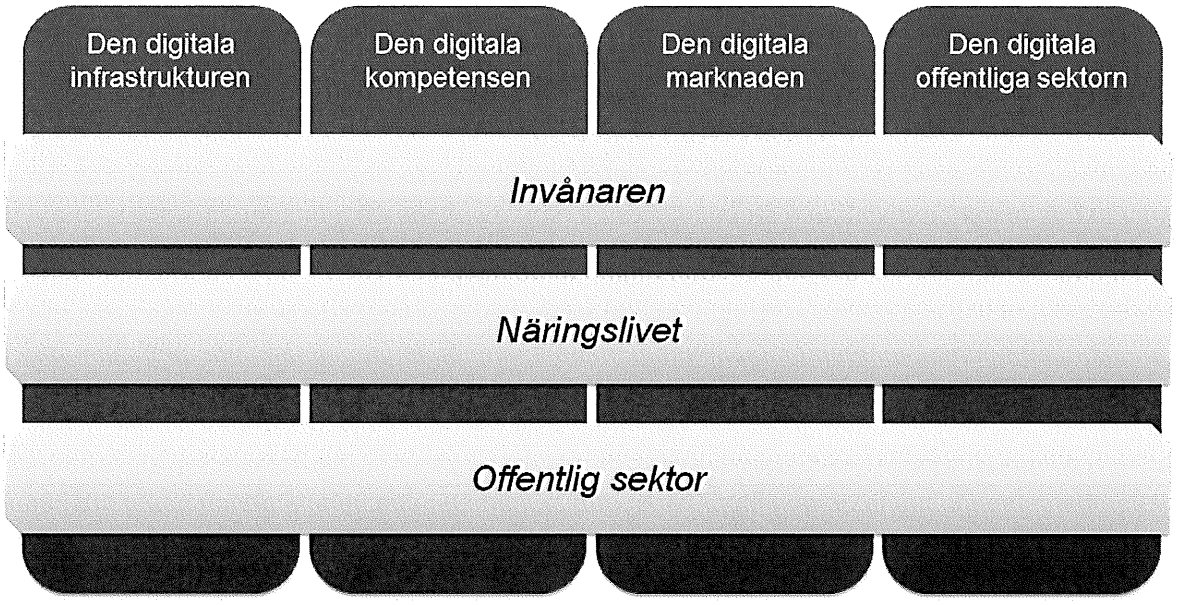
Syftet med den regionala digitala agendan är att ge strategisk vägledning kring prioriteringar för regionens offentliga aktörer i vårt fortsatta utvecklingsarbete samt bidra till att vi tar till oss av de möjligheter som kommer med en ökad digitalisering. Den regionala digitala agendan ska därmed ses som ett övergripande måldokument.

Agendan har fokus på sådana områden som vi bedömer som kritiska för en nivåhöjande utveckling i vår region – områden där vi vill göra skillnad.

Den regionala digitala agendan gäller under perioden 2015–2020 med en utblick bortom denna period. Därför benämns målbilderna 2020+. Nya och kompletterande perspektiv ska dock kunna övervägas fortlöpande. De prioriterade insatserna kommer med all sannolikhet att behöva revideras årligen.

Fokusområden

Den regionala digitala agendan för Stockholms län innehåller fyra fokusområden. Inom varje fokusområde beskrivs nuläge, möjligheter och utmaningar samt de prioriterade insatser som vi behöver hantera. Detta utifrån tre målgruppers perspektiv: invånaren, näringslivet och offentlig sektor.

Med ”invånaren” avses i detta sammanhang personer som bor eller arbetar i länet.

Dessa fokusområden beskrivs närmare i de kommande avsnitten. Inom vart och ett av dessa fokusområden förväntas strategier, mål och handlingsplaner utformas, genomföras och utvärderas av berörda parter. Agendans samlade ambitioner beskrivs i ett efterföljande avsnitt, Samlad målbild 2020+.

Den digitala infrastrukturen

En väl utbyggd och fungerade digital infrastruktur är själva grunden för all digital utveckling, Med digital infrastruktur avser vi de olika tekniska förutsättningar som krävs för att möjliggöra informationsdigitalisering, det vill säga omvandling av information till digital form och en samhällelig digitalisering med en ökad användning av it i bred bemärkelse. I detta sammanhang diskuterar vi även digital samverkan.

Stockholmregionen har genom en hög tillgänglighet och användning av it unika förutsättningar för att fortsatt ta till sig av digitaliseringens möjligheter. Här finns en väl utbyggd infrastruktur av snabbt bredband. Idag placeras regionen som en av de tre främsta regionerna inom EU vad gäller bredbandstäckning, regelbundna användare och internetköp[5].

Bredband kommer att få en allt större betydelse för att för att bära de digitala tjänster som offentlig sektor utvecklar och tillhandahåller inom välfärdsområdet. Den förväntade kraftiga tillväxten av digital teknik för vård och omsorg i hemmet, främst för äldre, kommer att ställa krav på tillgång och likvärdiga möjligheter till digital kommunikation. Motsvarande utveckling finns även i skolans värld.

Det snabbt ökande behovet av bandbredd är en utveckling som drivs på i ett växelspel mellan en utveckling av nya tjänster, förändrade användarbeteenden och en teknisk utveckling. Idag förväntar sig regionens invånare i allt högre utsträckning att, var de än befinner sig, ha tillgång till samma information, samma tjänster och likvärdiga möjligheter till kommunikation. Motsvarande förväntningar finns i näringslivet och är även viktiga grundförutsättningar för att Stockholmsregionen ska uppfattas som en attraktiv plats att utveckla och pröva nya digitala tjänster och produkter i.

Ska Stockholmsregionens starka position inom området upprätthållas kräver detta, utöver ständiga förbättringar, ett antal nivåhöjande utvecklingsinsatser inom den digitala infrastrukturens område.

Den digitala infrastrukturens förutsättningar och potential

Trådbundet bredbandsnät

Stockholmsregionen har jämförelsevis en väl utbyggd och dimensionerad infrastruktur för trådbundet bredband. I Sverige har cirka 54 procent av befolkningen tillgång till trådbundet bredband med en hastighet om minst 100 Mbit/s. I Stockholms län är motsvarande siffra drygt 76 procent av invånarna och 73 procent av arbetsställena.

Det finns dock stora inomregionala skillnader. I länets landsbygdsområden är det endast Tre till fyra procent av invånarna och arbetsställena som erbjuds denna hastighet.[6] För landsbygden gäller många gånger speciella förhållanden som i flera avseenden avviker från regionens tätorter. Tillgången och avstånden till service av olika slag är ofta sämre på landsbygden. Dessutom går utvecklingen mot att offentlig och kommersiell service försämras

[5] Eurostat Regional Yearbook 2014

[6] Bredbandskartläggning 2013, PTS

i landsbygdsområden, genom att till exempel postombud stängs och lokala butiker eller bensinstationer läggs ned. Idag flyttar många kvinnor från landsbygden för att kunna arbeta med det de är utbildade till eller driva företag. Sammantaget talar detta för att det är mycket angeläget att snabbt bygga ut den digitala infrastrukturen på landsbygden.

I Stockholms län verkar stora nationella aktörer som erbjuder både nät- och anslutningstjänster. Parallellt finns det flera mindre aktörer med lokal avgränsning och begränsade resurser. Nätägare har ofta en större telekomkoncern, ett energibolag eller fastighetsbolag som moderbolag. Flera av de större telekombolagen driver operatörsverksamhet parallellt med upplåtande av egna nät medan stadsnätsbolag och fastighetsbolag ofta har avtal med kommunikationsoperatörer.

Flera stadsnät erbjuder idag egna tjänster till slutkund i sina nät. Trenden går dock mot att stadsnäten allt mer fokuserar på att leverera öppna nät och i vissa fall överlämna hantering av tjänsteavtalen helt till kommunikationsoperatörer. Parallellt sker en konsolidering av marknaden där kommunikationsoperatörerna ingår i allt färre och större koncerner.

Olika it-infrastruktur samverkar med varandra. Invånarnas trådlösa mobilkommunikation har vuxit explosionsartat. Trådlös teknologi använder radiovågor med begränsad bandbredd och risk för att teknologier inom samma frekvensområde ska störa ut varandra. För varje ny individ som ansluter trådlöst inom samma geografiska område ökar risken att den individuella maxkapaciteten begränsas. För att inte begränsa kapaciteten ytterligare förutsätter trådlös kommunikation att de radiomaster som mobiltelefonerna ansluter till i sin tur är anslutna till ett markbundet fibernät. Genom att säkerställa att det finns en väl fungerande och utbredd trådbunden it-infrastruktur kan det rikstäckande mobilnätet nå sin fulla kapacitet samtidigt som lokala användare har valfriheten att ansluta till ännu snabbare teknik.

Trådlöst bredbandsnät

Stockholms län ligger i framkant vad gäller infrastruktur för mobilt bredband. Här sattes världens första nät med den trådlösa tekniken 4G upp. Nästa generations mobilnät, 5G, är nu under utveckling i flera regioner i världen. Uppgradering av den mobila infrastrukturen kräver omfattande investeringar och ny teknik blir snabbt gammal. Det finns idag 4G-nät i världen som är snabbare än det i länet. Det är en ekonomisk utmaning att ständigt ligga i den tekniska frontlinjen samtidigt som det är en förutsättning för att delta i den globala konkurrensen och fullt ut ta del av digitaliseringens möjligheter.

Utbyggnaden och utvecklingen av den digitala infrastrukturen måste harmoniera med planeringen av övrig infrastruktur och stadsbyggnad. Det finns exempelvis ofta brister i täckning inomhus i nyproducerade byggnader.[7] I ett län med en stark befolkningstillväxt och höga ambitioner om att bygga fler nya bostäder och kommersiella lokaler är dessa angelägna frågor att adressera.

Digital samverkan

Digital samverkan, interoperabilitet, handlar i detta sammanhang om förmåga och möjlighet hos system, organisationer eller verksamhetsprocesser att fungera tillsammans och kunna kommunicera med varandra genom att överenskomna regler följs.

---

[7] PTS åtgärder för ökad mobiltäckning, Dnr: 14-7016

Ingen aktör har ensam rådighet över utvecklingen. Privata och offentliga verksamheter måste samverka. Offentlig sektor ska bland annat skapa goda förutsättningar för marknaden, undanröja hinder för utvecklingen, vara förebilder och pådrivande i arbetet. Där det inte finns förutsättningar för marknadsaktörerna har det offentliga ett ansvar att stödja genom olika former av insatser. Marknadsaktörerna driver den tekniska utvecklingen, utvecklar nya tjänster och gör investeringar i infrastrukturen. Utvecklingen sker oftast i nära samverkan med enskilda människor, företag och organisationer som använder tjänsterna och de som aktörer tillhandahåller dem.

Länets kommuner har många roller i arbetet med att utveckla den digitala infrastrukturen. Kommunerna kan verka för en snabb utbyggnadstakt genom att utarbeta program för utbyggnaden och genom sitt arbete med detaljplaner, bygglov och i samband med planeringen av nya bostäder. Sådana program kan medföra flera vinster för kommunens invånare. Det kan till exempel ge bättre beslutsunderlag för marknadsaktörer som undersöker förutsättningarna att investera i olika områden. Andra vinster kan vara en mer effektiv användning av befintlig infrastruktur och gemensamma standarder eller strategier för fiberdragning och kanalisation när det gäller ombyggnad av vägar och avlopp.

Tillsammans har länets offentliga aktörer också ett ansvar att utveckla nya samverkansformer och arbetssätt för att göra informationsutbyte enkelt och säkert mellan organisationer, både inom och utom offentlig sektor. Regeringens Strategi för en digitalt samverkande statsförvaltning[8], Den europeiska strategin för interoperabilitet[9] och SKLs Strategi för e-Samhället[10] är viktiga utgångspunkter i detta arbete.

Länets kommuner och landsting har gemensamt utarbetat och enats om 16 principer för samverkan[11]. Dessa är regler som är tänkta att skapa bättre förutsättningar för att information ska kunna utbytas på ett säkert sätt. Målet är att bygga den tillit som behövs för att möjliggöra ett säkert informationsutbyte över internet. Principerna har antagits av samtliga kommuner i regionen och landstinget.

En förutsättning för en säker och effektiv hantering av användare och identiteter är den fortsatta uppbyggnaden av identitets- och behörighetsfederationer. En federation är en sammanslutning av organisationer som kommit överens om att lita på varandras elektroniska identiteter i sina it-system och tjänster. KSL, SLL och olika privata aktörer har samarbetat för få fram förutsättningar för federering av identiteter och behörigheter inom hälsa, vård och omsorg. Detta har genomförts inom ramen för Tillitsprojektet som är ett samarbete mellan KSL och SLL.

[8] Med medborgaren i centrum. Regeringens strategi för en digitalt samverkande statsförvaltning, Näringsdepartementet (2012)
[9] Den europeiska strategin för interoperabilitet, XXXX (20XX)
[10] Strategi för e-samhället, Sveriges Kommuner och Landsting (2011)
[11] De 16 principerna för samverkan, Kommunförbundet Stockholms Län, http://www.ksl.se/svenska/vara-uppdrag/andra-verksamheter-inom-ksl/it-forum-stockholms-lan/de-16-principerna-for-samverkan.html

Målbild 2020+

Stockholmsregionen siktar mot att utveckla en digital infrastruktur där ett önskat läge kännetecknas av följande:

- Stockholmsregionen är den självklara platsen för innovativa företag att utveckla och pröva digitala tjänster och produkter i.
- Samtliga invånare, företagare och offentlig sektor har tillgång till fast och mobil bredbandsuppkoppling med höga överföringshastigheter.
- Vi har en öppen, robust och interoperabel digital infrastruktur i den tekniska frontlinjen.
- Stockholmsregionens landsbygdsområden har under de senaste åren gjorts mer attraktiva och konkurrenskraftiga genom förbättrade anslutningsmöjligheter som möjliggör distansarbete, företagande och utbildning.

Den digitala kompetensen

Samhället har under de senaste decennierna genomgått en snabb digital utveckling. Digitaliseringen berör, utöver teknikutvecklingens område, breda samhällsområden såsom utbildning och kompetensutveckling, tillväxt och arbetsmarknad, fördelnings- och trygghetssystem, hälsa och vård, social sammanhållning och demokrati. Digital kompetens är idag en förutsättning för att alla ska kunna vara delaktiga i samhällslivet.

Digitaliseringskommissionens definition av digital kompetens:

"Att vara digitalt kompetent är att vara bekväm i digitaliseringen, som den definieras av digitaliseringskommissionen ovan, och att kunna hantera omvälvningen som digitaliseringen innebär i alla delar av livet utan alltför stora svårigheter."

Digital kompetens innebär att ha:
- de kunskaper som behövs för att inhämta, kommunicera, interagera och producera digitalt,
- de färdigheter som behövs för att använda digitala verktyg och tjänster,
- förståelse för den omvälvande kraft som digitaliseringen innebär i samhället
- motivation att lära mer om möjligheterna, hindren och bristerna."

För att utveckla den digitala kompetensen i Stockholmsregionen behöver vi utgå från den digitala kompetens som finns, behövs och bör utvecklas inom olika områden. Vår utgångspunkt är att alla som kan, vill och vågar välja att vara digitalt delaktiga ska ges förutsättningar.

Den digitala kompetensens förutsättningar och potential

Digital kompetens i privatlivet

Digital kompetens i privatlivet handlar om vad vi som enskilda individer gör i vardagslivet. För att kunna fungera i vardagen och kunna ta del av olika samhällstjänster, utbildning, underhållning och konsumtion, krävs i allt större utsträckning, förutom tillgång till dator, mobiltelefon och internet, även användarkompetens.

Bilden av det framväxande informations- och nätverkssamhället där kommunikation ofta sker digitalt, över internet och i sociala nätverk, innehåller flera delar. Det digitala användandet upptar en allt större del av vår vakna tid och förändrar våra kommunikationsmönster och beteenden. Motivationen och tillgången till digitala verktyg är avgörande för den digitala delaktigheten vilket medför att kunskapsklyftor uppstår.

En majoritet av regionens befolkning har tillgång till internet i hemmet men fortfarande är det cirka 6 procent som står utanför och inte alls eller mycket sällan använder internet. Skillnaderna i delaktighet och användarkompetens finns i första hand bland de äldre[12] men även bland grupper som exempelvis funktionshindrade, utlandsfödda kvinnor, lågutbildade och personer bosatta på landsbygden.

[12] Ökad digital delaktighet, Digidel2013, 2013.

Skolan och den digitala kompetensen

Grund- och gymnasieskolan har som syfte att ge en god grund för fortsatta studier och möjligheter att få arbete liksom för delaktighet i samhällslivet. Skolan ska utjämna livschanser mellan individer med olika bakgrund och förutsättningar och att ge alla möjlighet till en god grund i det fortsatta arbetslivet.

Digital kompetens bland unga är en grundförutsättning för att de senare i livet ska kunna förverkliga sina drömmar och ambitioner. Den är också nödvändig för Stockholmsregionens långsiktiga förmåga att försörja arbetslivet med rätt kompetenser.

Digitaliseringen påverkar skolan i grunden. Här finns utmaningar när det gäller utveckling och kvalitetssäkring av digitala läraresurser och pedagogik. Den digitala tekniken är ett medel för effektivisering och lärande i skolmiljöer. Moderna utbildningsverktyg bör användas och spridas och satsningar på it i skolan bli en del i den pedagogiska utvecklingen. Grundskolor och gymnasieskolor bör erbjuda elever en it-miljö som förbereder dem för högre studier samt förser dem med de kunskaper som arbetslivet efterfrågar. Digitalisering bör också utvecklas som en central del i lärarutbildningen, både som ett kunskapsämne och som ett pedagogiskt verktyg.

Allt fler länder, däribland exempelvis Finland och Storbritannien, har tidigt lyft fram grundläggande programmeringskompetens som en central förmåga i arbetslivet. En förståelse för den digitala logiken, utan att eleverna nödvändigtvis måste arbeta med just programmering senare i arbetslivet, ger förutsättningarna att fullt ut ta till sig digitaliseringens möjligheter. Frågan har på senare tid uppmärksammats även i Stockholmsregionen och är nu föremål för ett antal initiativ i kommuner och näringslivet. Här finns dock utrymme för fler initiativ.

Digital kompetensförsörjning

En av Stockholmsregionens stora utmaningar är att säkerställa en god kompetensförsörjning inom it-området. Detta gäller arbetslivet i vid bemärkelse men i synnerhet i sektorn för Informations- och kommunikationsteknik, IKT, som är ett av Stockholmsregionens styrkeområden. Att säkerställa IKT-sektorns kompetensförsörjning är den enskilt viktigaste faktorn för fortsatt regional konkurrenskraft och innovationsförmåga. IKT-sektorns fortsatta utveckling förutsätter en långsiktigt stabil försörjning av välutbildad arbetskraft.

Stockholmsregionen har starka lärosäten och kvalificerade yrkeshögskoleutbildningar som idag förser IKT-sektorn med kompetens. Trots detta förmår inte utbudet av utbildad arbetskraft svara upp mot efterfrågan.[13] En del av arbetskraftsbristen kan förklaras av ett trendmässigt sjunkande intresse bland unga för utbildningar inom matematik, teknik och naturvetenskap. Traditionella och könsbundna yrkesval är en annan förklaring. Om inte näringslivet kan erbjudas tillgång till kompetens finns det en överhängande risk att företagens verksamheter lokaliseras till andra platser än Stockholmsregionen.

För att säkra tillgången måste hela utbildningssystemet stärkas, från ungdomsskolan till högre utbildning. En annan åtgärd kan vara att ge Stockholmsregionens nya svenskar bättre verktyg för att uppnå de miniminivåer som krävs för att vara anställningsbara i arbetsmarknaden. En fortsatt arbetskraftsinvandring är en annan möjlighet att möta sektorns behov.

---

[13] It- och Telekomsektorns kompetensbrist, 2012, IT- & Telekomföretagen

Digital kompetens i arbetslivet

Arbetslivet har i en allt högre grad digitaliserats, detta oavsett om kärnverksamheterna i sig är digitala eller inte. I princip alla organisationer och företag arbetar idag digitalt vare sig det gäller produktion, utvecklingsarbete eller administration. Genom digitaliseringen har nya jobb och nya yrken tillkommit. Utvecklingen innebär också att befintliga yrken omdefinieras och vissa yrken helt kommer att försvinna.

Arbetsgivare har ett stort ansvar för att medarbetarna ska kunna ta del av digital kompetensutveckling. Nya digitala verktyg och tjänster innebär i förlängningen ofta nya sätt att arbeta, leda och organisera verksamheten. För att såväl medarbetare som verksamheter ska kunna utvecklas och nå sin fulla potential behöver arbetet organiseras för ett kontinuerligt lärande.

Vid sidan av att den nödvändiga sakkunskapen kopplad till arbetsplatsen utvecklas, finns också behov av att utvidga medarbetarnas kompetens för att kunna möta förändringar och öka deras framtida anställningsbarhet.

Beställarkompetens

Stockholmsregionens offentliga aktörer köper varje år, genom offentliga upphandlingar, varor och tjänster för mångmiljardbelopp. Rätt använda kan offentliga upphandlingar driva på den digitala utvecklingen och samtidigt främja regionens innovations- och konkurrenskraft. Effekterna för digitaliseringens utveckling kan variera beroende på vilka krav som kan formuleras i upphandlingarna.

En god beställarkompetens är ett kraftfullt verktyg för såväl den enskilda organisationen som offentlig sektor i stort. Beställarkompetensen omfattar såväl kunskap kring kravställning, gällande regelverk etc. som nationella och regiongemensamma standarder för att säkerställa att landstinget samt kommunerna är kompatibla när det gäller gränsöverskridande information och att ett utbyte av data kan ske på ett säkert sätt. Offentlig sektor bör fortsatt utveckla sin användning av innovationsupphandlingar som ett strategiskt verktyg.

Målbild 2020+

Stockholmsregionen siktar mot att utveckla en digital kompetens där ett önskat läge kännetecknas av följande:

- Grundskolor och gymnasieskolor förser sina elever med en digital kompetens som efterfrågas av arbetslivet.
- Arbetsgivarna bidrar till kompetensutveckling och ökad anställningsbarhet bland sina medarbetare
- IKT-sektorns behov av välutbildad arbetskraft med rätt kompetens möts.
- Inom offentlig sektor finns en väl utvecklad beställarkompetens. Offentlig sektor använder offentliga upphandlingar för driva på den digitala utvecklingen.

Den digitala marknaden

Digitaliseringen medför förändringar som i grunden ändrar spelreglerna för näringslivet. Information och innehåll finns idag tillgängligt när som helst, var som helst och på vilken enhet som helst. Ökad tillgänglighet till information kopplat till snabbare och billigare lagrings- och beräkningskapacitet skapar också nya förutsättningar att använda stora datamängder. I kombination med trådlösa uppkopplingar och små billiga sensorer ges möjligheter till såväl effektiviseringar i verksamheterna som förutsättningarna att utveckla helt nya tjänster och affärsmodeller.

Beräkningar från Tillväxtanalys visar att under åren 2006–2013 svarade IKT-sektorn och IKT-investeringar för 42 procent av produktivitetstillväxten i Sverige[14]. Den produktivitetstillväxt som sektorn genererar är starkt knuten till Stockholmregionens starka IKT-kluster. Än så länge syns de stora vinsterna av en ökad digitalisering i produktivitet nästan uteslutande inom denna sektor.

Den riktigt stora tillväxtpotentialen ligger således i att hela näringslivet kan använda digitaliseringens alla möjligheter. Stockholmsregionen är med starka sektorer med högt kunskapsfokus[15] väl rustade. Inom forskningen finns styrkeområden inom exempelvis hälso- och naturvetenskaperna och inom näringslivet i exempelvis kunskapsintensiva servicenäringar, finansiella tjänster, kreativa och kulturella näringar, grön teknologi, life science, handel och transport. Offentlig sektor kan på olika sätt stödja och delta i denna utveckling exempelvis genom att främja innovation, gemensamma utvecklingsarenor och testbäddar.

Den digitala marknadens förutsättningar och potential

Behovsdriven utveckling

En framgångsfaktor för en jämställd och resurseffektiv utveckling av nya tjänster är agil utveckling med en nära involvering av kunden för att fånga behoven. Att något är tekniskt möjligt innebär inte per automatik att det är efterfrågat eller önskvärt. Detta innebär att behovsdriven utveckling bör vara en ledstjärna för att nå målet om att möjliggöra en enklare vardag för privatpersoner och företag med stöd av smarta tjänster som skapar nytta.

I takt med att allt mer information lagras om individer och kapaciteten att bearbeta dessa datamängder ökar, kommer frågan om integritet att växa. En långsiktigt hållbar digitalisering förutsätter att intresset av att lagra och bearbeta individdata sätts i relation till den enskildes integritet.

Öppen data

Med digitaliseringens utveckling har digital information blivit en central insatsvara för utveckling av nya tjänster. Digital information som är fritt tillgänglig utan inskränkningar (till exempel i form av immaterialrättsliga hinder såsom upphovsrätt och patent) brukar benämnas öppen data.

[14] Digitaliseringens bidrag till tillväxt och konkurrenskraft i Sverige, 2014, Tillväxtanalys
[15] Kartläggning av styrkeområden i Stockholmsregionen, 2015, Länsstyrelsen i Stockholms län

Genom att tillhandahålla öppen data till marknaden kan offentlig sektor erbjuda en resurs som ger möjlighet till utveckling av fler tjänster. Goda exempel på detta är ett initiativ inom KSL att skapa en regional informationsmarknad och Stockholm stads arbete med Open Stockholm Award. En framgångsfaktor för att utveckla tjänster som spänner över administrativa gränser, som exempelvis kommungränser, är att informationen är korrekt, likvärdig och tillförlitlig.

Utvecklingsarenor och testbäddar

Den offentliga sektorn har även möjlighet att stödja företagens utveckling genom att erbjuda testbäddar samt arenor för utveckling. En utvecklingsarena skapar förutsättningar för samverkan mellan offentliga aktörer, näringsliv och akademi inom digital utveckling. Samverkansarenorna erbjuder en mötesplats för behov och idéer och kan ge företag möjlighet att testa produkter och tjänster.

De offentliga aktörerna kan använda de egna organisationernas verksamhet eller tillgångar som plattform för pilotutveckling. Ett exempel är KTH Parallelldatorcentrums arbete för att öppna sina stordatorresurser för små och medelstora företag samt offentlig sektor. Projektet kan möjliggöra en plattform för enorm beräkningskraft i små utvecklingsföretag eller för avancerad miljö- och klimatanalys. Genom att projektet finns hos en statlig aktör i regionen, minskar flera av de informationssäkerhetshinder som molntjänster utanför Sveriges gränser kan medföra. Ett annat exempel är Stockholm Digital Care (SDC) som är ett projekt för att utveckla en öppen tjänsteplattform för vårdtjänster åt kommun och landsting med betoning på möjlighet till vård i hemmet.

Innovation och förnyelseförmåga

Stockholmsregionen tillhör de främsta regionerna i Europa i innovationsförmåga och konkurrenskraft. Den offentliga sektorn kan på flera sätt stödja och uppmuntra den privata sektorns innovationskraft och tillväxt. Ett verktyg är offentlig upphandling, där offentlig sektor genom att använda möjligheterna med innovationsvänlig upphandling kan ta del av näringslivets kompetens och uppmuntra till innovativa lösningar.

Stockholmsregionens 17 universitet och högskolor bidrar till en stark kunskapsbas med starka forsknings- och innovationsmiljöer av hög internationell klass. Stockholmsregionens lärosäten är en viktig länk till näringslivet vad gäller kunskapsuppbyggnad, forskning och utveckling (FoU), investeringar, kompetensförsörjning och till att attrahera utländsk kompetens. Genom att vara en sammankopplande länk kan akademin dels stödja näringslivet samtidigt som man vidareutvecklar sin egen samverksförmåga med det omgivande samhället (den så kallade samverkansuppgiften).

Målbild 2020+

Stockholmsregionen siktar mot att understödja utvecklingen av en digital marknad där ett önskat läge kännetecknas av följande:

- Användarnas behov och bred aktörssamverkan är utgångspunkten för allt digitalt utvecklingsarbete i Stockholmsregionen.
- Offentlig sektor erbjuder öppna data och utvecklingsarenor för utveckling av nya digitala tjänster och produkter.
- Samverkan med akademin kring den digitala utvecklingen är väl utvecklad. Akademin har en viktig roll att tillgängliggöra ny kunskap och teknik.

Den digitala offentliga sektorn

Det digitala utvecklingsarbetet inom offentlig sektor har en stor inneboende potential att möta invånarens och omvärldens förväntningar på förändring och utveckling i verksamheterna. Med offentlig sektor avser vi i detta sammanhang de skattefinansierade verksamheter som drivs av stat, landsting och kommuner eller andra politiskt styrda verksamheter

Digitalisering kan bidra till att bättre möta invånarens behov när det gäller sammanhållen och lättillgänglig service. Detta kan ske samtidigt som offentliga verksamheten effektiviseras, och skapar en större öppenhet mot invånare och företag. Dagens digitala lösningar kan knyta samman olika offentliga aktörer i en resurseffektiv organisering för att möta önskemål om snabbhet, enkelhet och tillgänglighet från enskilda medborgare och företagare. Det går exempelvis att kombinera e-tjänster, dokumenthantering, ärendehantering och arkivering med funktionalitet för samhandling, relationshantering och verksamhetsstyrning.

Regeringens Strategi för en digitalt samverkande statsförvaltning[16] kräver modern teknik för att kunna sätta den enskilda individens behov av service i centrum. Fortsatt och utvidgad samverkan och samarbete mellan olika delar av offentlig sektor behövs för att möta dessa förväntningar. Offentlig sektor måste kunna kommunicera och samverka oavsett tid och rum och samtidigt ha en god ordning i verksamheterna. Interoperabilitet, gemensam tjänsteutveckling och utveckling med användarperspektivet i fokus kommer att vara centrala framgångsfaktorer för utvecklingen.

I Stockholmsregionen finns idag ett flertal etablerade samverkansstrukturer att bygga vidare på. Inom exempelvis KSL och landstinget finns etablerade regionala nätverk och pågående uppdrag inom områden som e-hälsa, förutsättningar för e-förvaltning och öppna data.

Den digitala offentliga sektorns förutsättningar och potential

E-förvaltning

Digitala tjänster som kan förenkla medborgarens och företagarens vardag är en central komponent i offentlig sektorns utvecklingsarbete mot ett resurseffektivt och mer kvalitativt genomförande av sina uppdrag. Länets kommuner arbetar redan idag med att utveckla e-tjänster och för en ökad koordinering och uppföljning av det egna arbetet, bland annat med stöd av den av Sveriges Kommuner och Landsting framtagna eBlomlådan[17]. eBlomlådan är ett verktyg för självvärdering av service och verksamhetsutveckling med stöd av IT.

Stockholmsregionen har en tätposition när det gäller användningen av digitaliseringens möjligheter inom offentlig sektor. Stockholms stad och Stockholms läns landsting har i många avseenden varit tidiga och drivande i denna utveckling. Det finns dock stora skillnader inom länet. Här finns också många specifika områden med utvecklingspotential. Att öka ambitionsnivån i den samverkan som finns för att säkerställa ett sammanhållet grepp om e-utvecklingen är en viktig framtida uppgift.[18] Ett mer koordinerat utvecklingsarbete skapar ökad kundnytta och minskar kostnaderna. En koordinering bör ske såväl horisontellt som

[16] Med medborgaren i centrum. Regeringens strategi för en digitalt samverkande statsförvaltning, Näringsdepartementet (2012)

[17] eBlomlådan, http://eblomladan.skl.se

[18] E-utvecklingen i Stockholms län 2014, 2014. Kommunförbundet Stockholms Län.

vertikalt (nationellt, regionalt och lokalt) mellan regionens offentliga aktörer. Digitaliseringsfrågorna måste också vara en integrerad del i offentlig sektors ordinarie verksamhetsutveckling.

eHälsa

För att möta de utmaningar som hälso- och sjukvården och den kommunala omsorgen står inför, med ökande behov av vård- och omsorgsinsatser och en åldrande befolkning, är digitalisering en grundförutsättning. Under de närmaste åren ska landstingets utvecklingsplan för framtidens hälso- och sjukvård genomföras. Planen innebär att allt mer vård kommer att ske i nätverkssjukvård i hemmen, vilket förutsätter att digitalt verksamhetsstöd finns integrerat i vården. En sammanhållen vård och omsorg i hemmet kommer att ställa förändrade krav på samverkan mellan landstinget, länets kommuner och de privata aktörerna.

Vård och omsorg är en informationsintensiv sektor där tillgång till rätt information vid rätt plats och rätt tillfälle är avgörande. Det handlar om att personalen ska ha stöd i det personliga mötet med patienter och brukare. Det digitala stödet behöver vara mobilt och tillgängligt. Invånarna ska ha möjlighet till delaktighet och ökad information om sin hälsa och vård. En väl fungerande informationsförsörjning mellan vårdens aktörer, invånare och it-system är en förutsättning. Detta bidrar till fördelar som självständighet, trygghet, aktivitet, delaktighet och valfrihet för invånarna. Samtidigt förväntas offentlig sektors kostnader bli lägre.[19] Andra fördelar är ökade möjligheter för kommuner och landsting att följa upp verksamheternas kvalitet, säkerhet och stödjer arbetet med verksamhetstyrning, planering och resurshantering.

eDemokrati

Med teknikutvecklingen skapas nya arenor för demokrati, insyn och delaktighet. Stockholmsregionens invånare använder idag, i allt större utsträckning, sociala medier och webbplatser för diskussioner, opinionsbildning och deltagande. Förväntningarna på att offentlig sektor ska erbjuda motsvarande tjänster ökar.

Offentliga aktörer i Stockholmregionen prövar idag digitala tjänster för utveckla medborgardialogen, antingen på de egna webbplatserna eller genom att använda externa arenor. Men det behöver utvecklas fler former för insyn och delaktighet. Med stöd av den digitala tekniken kan invånaren själv delta när den vill och kan, och detta kan även bidra till att fler grupper i samhället deltar i det demokratiska samtalet.

Helhetsperspektiv och resiliens

Digitaliseringen ger offentlig sektor nya möjligheter att möta invånaren utifrån dennes perspektiv och behov. Centrala utgångspunkter är nära samarbeten mellan stat, kommuner och landsting samt invånarens behov i all utveckling av tjänster och infrastruktur. Med digitaliseringen kommer nya möjligheter för den offentliga sektorn att uppträda samlat och utan de negativa effekter som administrativa gränser idag kan skapa. Offentlig sektor behöver samverka på ett sätt som gör att invånaren får en tydlig bild av aktörer och ärenden utifrån den specifika situation de befinner sig i och för att möjliggöra att fler sammahållna tjänster utvecklas.

En grundläggande förutsättning är interoperabilitet mellan aktörerna. Utgångspunkten behöver vara överenskomna ramverk som definierar de gemensamma spelreglerna och förutsättningarna. En annan utmaning är att skapa gemensamma helhetsbilder som underlag för allt från den strategiska infrastrukturplaneringen till koordineringen av konkreta insatser.

---

[19] Effekter av digitala tjänster för äldrevård; en ekonomisk studie, 2014. Acreo.

I detta arbete behöver de offentliga aktörerna samarbeta och bidra med den information som respektive aktör har.

I takt med att allt fler samhällskritiska verksamheter förlitar sig på digitala tjänster kommer även kraven på infrastrukturens och systemens robusthet att öka markant. En ökad sårbarhet ställer krav på ett förebyggande arbete, där åtgärder vidtas för att säkerställa att infrastrukturen är driftsäker och tillgänglig.

Ett fortsatt arbete med informationssäkerhet är angeläget. Invånarna ska känna tillit till den offentliga sektorns sätt att hantera information. Skyddet av den personliga integriteten och tillgången till verksamhetskritisk information är grundläggande. Brister i säkerhet påverkar de offentliga aktörernas verksamhet och riskerar även sprida sig till fler aktörer och tjänster. Arbetet med informationssäkerhet berör flertalet samhällsfunktioner och behöver vara systematiskt och långsiktigt.

Målbild 2020+

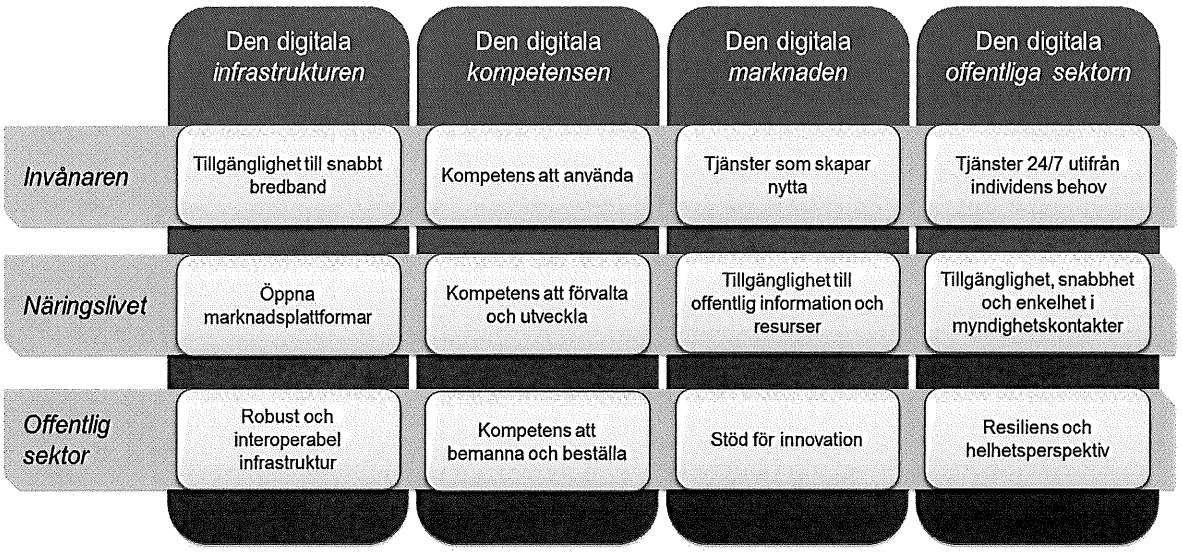
Stockholmsregionen siktar mot att utveckla en digital offentlig sektor där ett önskat läge kännetecknas av följande:

- I Stockholmsregionen finns en digital tillgänglighet dygnet runt, 24/7.
- Det finns ett sammanhållet utbud av digitala tjänster och service som överbryggar administrativa gränser och möter den enskilde i dennes livssituation.
- Det finns gemensamma lägesbilder som möjliggör väl informerad och koordinerad planering och genomtänkta beslut.

Samlad målbild 2020+

Digitaliseringens snabba utveckling kombinerat med regionens unika förutsättningar ger oss ett bra utgångsläge att kraftsamla kring våra insatser. Stockholmsregionens strategiska utmaningar ska adresseras och en nivåhöjande effekt uppnås genom att vi samlas kring prioriteringarna och ambitionen i den gemensamma målbilden.

Nedan presenteras målbildens önskade läge utifrån agendans perspektiv och horisontella samband.

Invånaren

En väl utbyggd digital infrastruktur erbjuder samtliga individer en hög tillgänglighet till de tjänster och produkter som erbjuds. Individens användarkompetens för de respektive tjänsterna ger förutsättningarna för att också ta del av dem. Användarkompetensen har byggts utifrån olika grupper av individers olika förutsättningar och utmaningar.

Genom kunddriven och agil utveckling kan vi säkerställa att de tjänster som utvecklas skapar nytta och är lättillgängliga. En digitaliserad dialog och kontakter mellan den enskilde och det offentliga bidrar till en högre servicegrad. Detta genom ökad tillgänglighet, säkerhet och kvalitet.

Utifrån de fyra fokusområdena kan det önskade läget sammanfattas till:

- *Samtliga invånare och företagare i Stockholmsregionen har tillgång till bredband med höga överföringshastigheter.*
- *Användare och medarbetare har förmåga och möjligheter att ta till sig av digitaliseringens möjligheter.*
- *Användarperspektivet är utgångspunkten för den digitala utvecklingen.*
- *Tillgänglighet dygnet runt, 24/7.*

Företagen

Stockholmsregionens infrastruktur, kompletterad med en hög grad av mobil mognad och användning bland invånarna, erbjuder näringslivet en attraktiv plattform att utveckla och pröva nya tjänster på. Arbetet med att säkra Stockholmsregionens långsiktiga kompetensförsörjning byggs underifrån och i unga åldrar. Vi arbetar aktivt med att skapa en IKT-sektor präglad av jämställdhet och etnisk mångfald.

Genom öppna data och testbäddar erbjuds företagen möjligheter att utveckla nya varor och tjänster som skapar nytta. För Stockholmsregionens företagare ger e-tjänster möjligheter att mer effektivt sköta sina myndighetskontakter när det passar företagarna själva.

Utifrån de fyra fokusområdena kan det önskade läget sammanfattas:

- *Stockholmsregionen är den självklara platsen för innovativa företag att pröva och utveckla digitala tjänster och produkter.*
- *Digitaliseringens krav på kompetensförsörjning möts och är långsiktigt hållbar.*
- *Offentlig sektor erbjuder sin information och resurser för utveckling av nya tjänster och produkter.*
- *Tjänster som överbryggar administrativa gränser och möter den enskilde i hens situation.*

Offentlig sektor

Offentlig sektor tar ett ansvar för att den digitala utvecklingen sker utifrån tankar om robusthet och säkerhet. För att fullt ut kunna använda offentlig upphandling är beställarkompetensen inom offentlig sektor väl utvecklad.

En bred kompetensförflyttning i den offentliga sektorn har genomförts liksom inom den privata sektorn. Förskjutningen omfattar kompletteringar med nya förmågor och kompetenser utifrån de möjligheter och utmaningar som kommer med digitaliseringen.

Det offentliga tar ansvar för att stödja den digitala marknaden genom att bejaka gemensamma spelregler för marknadens parter och interoperabilitet. Utöver detta stödjer offentlig sektor ITK-sektorns fortsatta utveckling genom innovationsvänliga upphandlingar kopplade till den egna utvecklingen samt stöd till näringslivets och akademins forskning och utveckling.

Med interoperabilitet och en robusthet i systemen ges offentlig sektor förutsättningar för ett väl koordinerat verksamhets- och utvecklingsarbete. Detta i såväl vardagen som i krissituationer samt i olika tidsperspektiv.

Utifrån de fyra fokusområdena kan det önskade läget sammanfattas till:

- *Stockholmsregionen har en öppen, robust och interoperabel digital infrastruktur i den tekniska frontlinjen.*
- *Genom en väl utvecklad beställarkompetens använder offentlig sektor offentliga upphandlingar för att stödja innovation och utveckling.*
- *Tillsammans med företagen är akademin en viktig katalysator för forskning och utveckling.*
- *Gemensamma lägesbilder möjliggör väl informerad och koordinerad planering och genomtänkta beslut.*

Genomförande och uppföljning

Stockholmsregionen har högt satta mål inom digitaliseringens område. Vi kommer att lägga mycket kraft och möda på att flytta fram regionens positioner inom området. Hur detta ska ske kommer att konkretiseras i handlingsprogram kopplade till de olika fokusområdena. Handlingsprogrammen kommer att innehålla såväl pågående som nya satsningar, nulägesbeskrivningar av varje insatsområde och beskrivningar av åtaganden från oss i Stockholmsregionen.

IT-forum vid KSL kommer att vara styrgrupp för det fortsatta arbetet. KSL ansvarar för övergripande planering, samordning och uppföljning av agendan. Agendan kommer att följas upp årligen och fortlöpande sammanfattas i lägesbeskrivningar.

En samordningsgrupp inom ramen för KSL alternativt Länsstyrelsen ska bildas. Samordningsgruppen ska verka för att de prioriterade insatserna genomförs och svara för en fortsatt omvärldsbevakning. Ansvariga för olika insatser kan vara olika regionala aktörer. Länets kommuner och landsting har en viktig roll för agendans genomförande. Även samverkan med andra regionala, lokala och privata aktörer kan bli aktuellt.

Den regionala digitala agendan är en central del av Innovationskraft Stockholm. Innovationskraft Stockholm är ett brett samarbete kring Stockholmsregionens innovationsförmåga. Syftet är att brett förankra, samla och koordinera initiativ som påverkar Stockholmsregionens innovationsförmåga.

Källförteckning

Acreo (2014), Effekter av digitala tjänster för äldrevård: En ekonomisk studie, Rapport acr057005

Arbetsförmedlingen (2014), Var finns jobben? Bedömning till och med första halvåret 2015 och en långsiktig utblick, URA 2014:4

Digidel 2013, Digidel2013 Ökad digital delaktighet

Europeiska kommissionen (2010), En digital agenda för Europa, http://europa.eu/legislation_summaries/information_society/strategies/si0016_sv.htm

Europeiska kommissionen (2013), Women active in the ICT sector

Eurostat (2014), Regional Yearbook 2014

Findahl, O. (2014). Svenskarna och Internet 2009 – 2014, World Internet

IT- & Telekomföretagen (2012), IT- och Telekomsektorns kompetensbrist, Rapport

Kommunförbundet Stockholms län (2013), De 16 principerna för samverkan, http://www.ksl.se/svenska/vara-uppdrag/andra-verksamheter-inom-ksl/it-forum-stockholms-lan/de-16-principerna-for-samverkan.html

Kommunförbundet Stockholms län (2014), E-utvecklingen i Stockholms län 2014, Rapport 2014

Konkurrensverket (2013), Siffror och fakta om offentlig upphandling. Statistik om upphandlingar som genomförts under 2012, Rapport 2013:9

Länsstyrelsen i Stockholms län (2011), Strategisk inriktning 2014-2018

Länsstyrelsen i Stockholms län (2012), Heroiska män och pålästa kvinnor. En förstudie av det företagsfrämjande systemet i Stockholms län, Rapport 2012:19.

Länsstyrelsen i Stockholms län (2012), Stockholm 2025: Världens mest innovationsdrivna ekonomi, Stockholmsregionens innovationsstrategi

Länsstyrelsen i Stockholms län (2013), Kartläggning av bredband och IT-infrastruktur i Stockholms läns landsbygd, Rapport 2013:9

Länsstyrelsen i Stockholms län (2013), Stockholm 2014 - full fart framåt, Rapport 2013:20

Länsstyrelsen i Stockholms län (2014), Jämställdhetsintegrering – strategi för Stockholms län 2014-2018, Rapport 2014:5

Länsstyrelsen i Stockholms län (2014), Läget i länet. Bostadsmarknaden i Stockholms län 2014, Rapport 2014:12

Länsstyrelsen i Stockholms län (2015), Kartläggning av styrkeområden i Stockholmsregionen, Rapport 2015:4

Näringsdepartementet (2011), IT i människans tjänst - Digital Agenda för Sverige, N2011.12

Näringsdepartementet (2012), Med medborgaren i centrum. Regeringens strategi för en digitalt samverkande statsförvaltning, N2012.37

N2012.37 OECD (2013), OECD-rapporter om grön tillväxt. Grön tillväxt i Stockholm, Sverige

Post- och telestyrelsen (2014), PTS Bredbandskartläggning 2013 – en geografisk översikt av bredbandstillgången i Sverige, PTS-ER-2014:12

Post- och telestyrelsen (2014), PTS åtgärder för ökad mobiltäckning, Promemoria

PriceWaterhouseCoopers (2014), Cities of Opportunity 6.0

Ramböll Management AB (2014), Nulägesanalys Regionala Digitala Agendor, Rapport

Stockholm Business Region (2013), Fakta om företagandet i Stockholm 2013

Stockholms Handelskammare (2014), Arbetskraftsinvandringen är avgörande för Stockholmsjobben, Stockholms Handelskammares Analys 2014:2

Stockholms läns landsting (2009), RUFS 2010

Sveriges Kommuner och Landsting (2011), Strategi för eSamhället

Tillväxtanalys (2014), Digitaliseringens bidrag till tillväxt och konkurrenskraft i Sverige

Ord & begrepp

4G	Fjärde generationens mobilkommunikation, ett samlingsnamn på framtida standarder bortom 3G. 4G är främst avsedd för ultrabredbandig internetåtkomst. För att en kommunikationsteknik ska få kallas 4G krävs att den kan erbjuda hastigheter på ungefär 100 Megabit per sekund till mobila användare och 1 Gbit/sekund till stationära användare.
5G	Femte generationens mobilnät eller 5:e generationens trådlösa system är ett namn som används i vissa forskningsrapporter och projekt för att beteckna nästa stora fas av mobila telekommunikationsstandarder bortom 4G.
Agil systemutveckling	Agil systemutveckling är ett samlingsnamn för ett antal programutvecklingsmetodiker som kan användas vid programvaruutveckling, även kallade lättrörliga metoder. Innebär ett utvecklingsarbete med täta och regelbundna möten mellan utvecklare och beställare och mottagare. Arbetet bedrivs inkrementellt och iterativt vilket innebär att regelbundna mindre leveranser sker och att saker löpande utvärderas och kan ändras för att möta nya krav och önskemål.
Bredband	Bredband är tekniker för snabb data-kommunikation Begreppet bredband betyder hög bandbredd och syftar på ett brett bandspektra vilket gör att överföringen kan bli snabb och kapacitetsstark. Den exakta överförings-kapaciteten för att få kallas bredband råder det olika uppfattningar om beroende på vem som tillfrågas.
Digitalt innanförskap	Handlar om möjligheten att delta i alla aspekter av samhällslivet och att kunna utöva sina rättigheter och skyldigheter som medborgare. Ambitionen är att fler ska kunna använda internet och andra digitala tjänster i vardagen.
E-demokrati	Användandet av elektroniska informations-teknologier för att utföra och delta i politiska processer.
E-förvaltning	Verksamhetsutveckling i offentlig förvaltning som drar nytta av informations- och kommunikationsteknik kombinerad med organisatoriska förändringar och nya kompetenser.
eHälsa	Informationsteknik som används i vården till förebyggande åtgärder, diagnos, behandling samt för stöd och utveckling av livsstil och ökad hälsa. Vidare omfattar eHälsa även kommunikation mellan vårdtagare och vårdpersonal, mellan vårdpersonal och mellan vårdgivare.
E-tjänster	Offentliga e-tjänster är en service som företag och enskilda kan

	använda för att uträtta olika ärenden som de har hos en offentlig myndighet. Den tillhandahålls på elektronisk väg till exempel med dator, mobiltelefon eller via avancerad telefonservice.
IKT	Informations- och kommunikationsteknik (IKT) (eng. Information and Communication Technology, ICT), är den del av IT som bygger på kommunikation mellan människor.
Innovation	Innovation handlar om nya sätt att skapa värden för samhälle, företag och människor. Musiktjänsten Spotify är en innovation som spridits i hela världen, även Skatteverkets e-deklaration är en innovation. En innovation kan vara en vara eller tjänst, en ny arbets-process eller ett nytt sätt att kommunicera med kunder. När innovationen används och sprids blir den värdefull.
Innovationsupphandling	Upphandling som främjar utveckling och införande av nya lösningar, innovationer. Innovationsupphandling innefattar dels upphandling som sker på ett sådant att den inte utesluter nya lösningar, så kallad innovationsvänlig upphandling, dels upphandling av innovation, det vill säga upphandling av framtagande av nya lösningar som ännu inte finns på marknaden.
Interoperabilitet	Interoperabilitet är förmågan att fungera tillsammans och kunna kommunicera med varandra. Vanligtvis lyfts teknisk, juridisk, organisatorisk samt semantisk (innehållsmässig) interoperabilitet fram.
Offentlig sektor	Offentlig sektor är skattefinansierade verksamheter som drivs åt det allmänna, underställt stat, primärkommun och sekundärkommun eller andra politiska enheter. Verksamheter som ofta ingår är vård och omsorg, utbildning, rättsväsende, försvar, kollektivtrafik och infrastruktur.
Resiliens	Motståndskraft mot oanade störningar via indirekta egenskaper som ger anpassningsförmåga, främst via mångfald och ny rollfördelning mellan aktörerna.
Robusthet	Motståndskraft via direkta egenskaper att stå emot en anad störning.
Sårbarhet	System som saknar resiliens och/eller robusthet och löper risk att gå under vid störning.
Testbädd	Testbädden är en fysisk eller virtuell miljö där företag, akademi och andra organisationer kan samverka vid utveckling, test och införande av nya produkter, tjänster, processer eller organisatoriska lösningar.

Öppna data	Digital information som är fritt tillgänglig utan inskränkningar (till exempel i form av immaterialrättsliga hinder såsom upphovsrätt och patent)